

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 421/2023-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou AŠTARY, s. r. o., Mariánske námestie 29/6 Žilina, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Adam Aštary, PhD., proti postupu Okresného súdu Bratislava V (od 1. júna 2023 Mestský súd Bratislava III) v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cr 6/2018 (v súčasnosti vedenom pod sp. zn. B5-29 Cr 6/2018) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 29 Cr 6/2018 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava III sa **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B5-29 Cr 6/2018 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **2 500 eur**, ktoré jej **j e** Mestský súd Bratislava III **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava III **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 421/2023-18 z 15. augusta 2023 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote

podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom bývalého Okresného súdu Bratislava V (ďalej aj „okresný súd“) v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal jej primerané finančné zadostučinenie vo výške 4 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a pripojeného spisu okresného súdu vyplýva, že sťažovateľka podala na okresnom súde 18. januára 2018 žalobu o rozhodnutie o námietke nedostatku právomoci rozhodcovského súdu podľa § 21 ods. 4 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov spolu s návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým by súd uložil *ad hoc* rozhodcovi zdržať sa vydania rozhodcovského rozsudku do právoplatného skončenia tohto súdneho konania. Toto ústavnou sťažnosťou napadnuté konanie je na okresnom súde vedené pod sp. zn. 29 Cr 6/2018. Okresný súd uznesením zo 6. februára 2018 návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. Od novembra 2018 do decembra 2019 doručoval žalobu a vyjadrenia sporových strán. V marci 2020 nariadil termín prvého pojednávania na 7. máj 2020, ktorý bol však na žiadosť sťažovateľky zrušený.

2.1. Sťažovateľke bol 2. februára 2018 doručený rozhodcovský rozsudok, ktorým bolo žalobe v celom rozsahu vyhovie. Konanie o žalobe sťažovateľky o zrušenie rozhodcovského rozsudku je vedené na okresnom súde pod sp. zn. 23 Cr 13/2018 a uznesením zo 6. septembra 2018 bolo prerušené do právoplatného skončenia napadnutého konania.

2.2. Na základe rozhodcovského rozsudku je proti sťažovateľke na Okresnom súde Banská Bystrica vedené exekučné konanie pod sp. zn. 48 Ek 922/2018, ktoré je prerušené do právoplatného rozhodnutia o žalobe sťažovateľky o zrušenie rozhodcovského rozsudku (toto konanie je prerušené do právoplatného skončenia napadnutého konania).

2.3. Podľa zistení ústavného súdu nebolo napadnuté konanie v čase prerokovania ústavnej sťažnosti právoplatne skončené.

3. Na tomto mieste považuje ústavný súd za vhodné vysporiadať sa s nadobudnutím účinnosti tzv. súdnej mapy v intenciách zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v platnom znení. V zmysle § 18n ods. 1 písm. c) a ods. 2 písm. c) označeného zákona sa Okresný súd Bratislava III označuje ako Mestský súd Bratislava III (ďalej aj „mestský súd“), na ktorý prechádza výkon súdnictva v obchodnoprávných veciach vrátane vecí podľa § 23 a § 26 až § 29 Civilného sporového poriadku v znení účinnom od 1. júna 2023 a agendy konkurzu, reštrukturalizácie, oddĺženia a obchodného registra z Okresného súdu Bratislava I, Okresného súdu Bratislava II, Okresného súdu Bratislava IV a Okresného súdu Bratislava V, čím sa v posudzovanom prípade implikuje potreba úpravy označenia orgánu verejnej moci, proti ktorému ústavná sťažnosť smeruje z Okresného súdu Bratislava V na Mestský súd Bratislava III v spojení s aktualizáciou spisovej značky napadnutého konania, ktorou je sp. zn. B5-29 Cr 6/2018.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Podľa sťažovateľky samotné doterajšie trvanie napadnutého konania (5 rokov) bez meritórneho rozhodnutia hraničí s ústavnou akceptovateľnosťou. Okresnému súdu zároveň vytýka neefektívny

postup po vydaní uznesenia o zamietnutí návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Úkony v rámci prípravy pojednávania podľa § 167 Civilného sporového poriadku trvali vyše roka. Okresný súd nariadil prvé pojednávanie na 7. máj 2020, ktoré bolo na žiadosť sťažovateľky odročené. Od 1. apríla 2020 ostal absolútne nečinný. Keď sťažovateľka navrhla odročiť pojednávanie, nemohla očakávať, že bude odročené na „neurčito“ v trvaní troch rokov. Zdôrazňuje, že prieťahy v napadnutom konaní vedú k neprimeranej dobe súvisiacich konaní (o žalobe o zrušenie rozhodcovského rozsudku a exekučné konanie). Zdlhavým rozhodovaním o námietke nedostatku právomoci rozhodcovského súdu stráca toto konanie význam (vzhľadom na jeho preventívny charakter).

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

5. Sudkyňa poverená plnením úloh predsedu mestského súdu po rekapitulácii úkonov vykonaných v napadnutom konaní pripomenula zriadenie mestského súdu, pandémie COVID-19 a odchod pôvodnej zákonnej sudkyne do dôchodku. S poukazom na zaťaženosť súdov v Bratislave za dĺžku napadnutého konania nenesie zodpovednosť mestský súd ani jeho sudcovia, ale štát, pričom žiada, aby ústavný súd vyslovil objektívnu zodpovednosť Slovenskej republiky za stav na mestskom súde. Vzhľadom na uvedené navrhuje, aby sťažovateľke nebolo priznané finančné zadostučinenie v požadovanej výške. Upozorňuje, že sťažovateľka v priebehu napadnutého konania nepodávala urgencie ani sťažnosť na prieťahy predsedovi súdu.

III.2. Replika sťažovateľky:

6. Sťažovateľka v replike oznámila, že mestský súd nariadil v napadnutom konaní termín (prvého) pojednávania na 14. február 2024 (šesť rokov od začatia konania). S odkazom na judikatúru ústavného súdu podľa sťažovateľky neobstoja argumenty mestského súdu o pandémie COVID-19, zaťažnosti mestských súdov ani nevyužití sťažnosti na prieťahy v konaní predsedovi súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

9. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

10. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je právne zložitú. Právna ani skutková zložitost' veci pritom nevyplýva ani z vyjadrenia mestského súdu, ani z pripojeného spisu, ktorý obsahuje iba vzájomné vyjadrenia strán sporu, keďže v napadnutom konaní sa ešte neuskutočnilo ani prvé pojednávanie. V správaní sťažovateľky neboli zistené také významné skutočnosti, ktoré by negatívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutého konania. Za takúto skutočnosť nemožno považovať ani jej žiadosť o odročenie termínu prvého pojednávania, po ktorej vyhovení 1. apríla 2020 ostal okresný súd až do podania ústavnej sťažnosti absolútne nečinný.

11. Bez potreby podrobných analýz je pre ústavný súd podstatné, že okresný súd ku dňu podania ústavnej sťažnosti v napadnutom konaní nevykonal žiadne súdne pojednávanie. Nariadený termín prvého pojednávania na žiadosť sťažovateľky zrušil, no k nariadeniu nového termínu na 14. február 2024 pristúpil až po podaní ústavnej sťažnosti. Navyše, z obsahu súdneho spisu vyplývajú aj viaceré obdobia nečinnosti okresného súdu. (1) Vo fáze postupu súdu pri doručovaní žaloby a vyjadrení podľa § 167 CSP pristúpil okresný súd k zaslaniu vyjadrenia žalovanej sťažovateľke po 5 mesiacoch a k následnému zaslaniu vyjadrenia sťažovateľky žalovanej až po ďalších 6 mesiacoch, (2) po vyhovení žiadosti sťažovateľky o odročenie pojednávania 1. apríla 2020 ostal okresný súd absolútne nečinný až do 13. októbra 2023, keď nariadil termín prvého pojednávania na 14. február 2024.

12. V nadväznosti na mestským súdom spomínané protipandemické opatrenia dáva ústavný súd do pozornosti, že samozrejme prihliada na túto objektívnu skutočnosť (bližšie I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, I. ÚS 42/2020, pozn.), avšak v okolnostiach danej veci musí akcentovať, že okresný súd do uvedenia týchto opatrení do praxe (ktoré sa týkajú určených období v rokoch 2020 a 2021, pozn.) mal dostatočný časový priestor (od januára 2018, pozn.) na to, aby právnu vec sťažovateľky prejednal a uskutočnil ďalší procesný postup.

13. V súvislosti s obranou mestského súdu spočívajúcou v objektívnej zodpovednosti štátu za stav na mestskom súde ústavnému súdu neostáva iné než zotrvať na svojej ustálenej judikatúre, v zmysle ktorej systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobu obmedzenú personálne kapacity príslušných súdov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a ústavnej sťažnosti nie je pomenovanie príčin prieťahov v konaní alebo dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny, alebo subjektívny charakter. Dôležité je rozhodnúť o tom, či k týmto prieťahom v konaní došlo a odstrániť právny stav neistoty sťažovateľa (porov. I. ÚS 342/2023).

14. V konklúzii predneseného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prieťahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže napadnuté konanie nie je právoplatne skončené, ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v ňom bez zbytočných prietáhov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

15. Sťažovateľka sa v ústavnej sťažnosti domáha, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 000 eur. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie, majúc pritom na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

16. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia priznaného sťažovateľke ústavný súd prihliadal primárne na celkovú dĺžku napadnutého konania v trvaní viac ako 5 rokov (2 500 eur). V prejednávanej veci zároveň nevzhladol žiadnu okolnosť, ktorá by zakladala dôvod na zníženie tejto sumy. Vzhľadom na uvedené rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 2 500 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

17. Ústavný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 530,86 eur (bod 4 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, t. j. spolu 442,38 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Priznanú odmenu podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty, t. j. o sumu 88,48 eur. Repliku sťažovateľky nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, a preto zaň sťažovateľke náhradu trov nepriznal (bod 5 výroku tohto nálezu). Zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah ods. 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (I. ÚS 360/2023, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu